

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง "ชุมชนนักปฏิบัติในองค์กรสาธารณสุข กรณีศึกษาคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล" เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาใช้ การวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้ การสัมภาษณ์ ซึ่งใช้วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางปฐมภูมิ (Primary Data) จากคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในเรื่องชุมชนนักปฏิบัติในองค์กร และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในเรื่องการจัดการความรู้ และศึกษา ข้อมูลทางทุติยภูมิ (Secondary Data) จาก รายงาน บทความ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ด้านการให้ความสำคัญ กระบวนการต่างๆ สามารถระบุถึง การก่อเกิดกระบวนการชุมชนนักปฏิบัติในโรงพยาบาล กรณีศึกษาคณะแพทยศาสตร์ ศิริราช พยาบาล รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขและพัฒนากระบวนการ ชุมชนนักปฏิบัติ และ การจัดการองค์ความรู้สำหรับองค์กรให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา และสำรวจกลุ่ม ประชากรดังนี้

ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาประชากรจากผู้ดำเนินการชุมชนนักปฏิบัติ ในคณะ แพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

จากการทำการศึกษาจากคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล พบว่าชุมชนนัก ปฏิบัติ ในคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาลมีทั้งสิ้น 30 ชุมชนนักปฏิบัติ และจะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่เป็น Core Team ในการจัดตั้งแต่ละชุมชนนักปฏิบัติซึ่ง Core Team นี้เป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้ ชุมชนนักปฏิบัติประสบผลสำเร็จ ซึ่งในแต่ละ Core Team นั้นจะมี Facilitator ที่เป็นผู้นำในการดึง

เอาความรู้ในบุคคลากรออกมาในการประชุมแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นผู้ที่สำคัญ ในการดำเนินของแต่ละชุมชนนักปฏิบัติ ตามที่ Gilbert Probst and Stefano Borzillo, 2008 ได้กล่าวไว้ ซึ่งจะทำการศึกษา Facilitator 30 คน จาก 30 ชุมชนนักปฏิบัติ ดังนี้

ตารางที่ 3.1

ชุมชนนักปฏิบัติ ในคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล

(ข้อมูล ณ 1 กุมภาพันธ์ 2552)

1	ชุมชนคนมุ่งมั่นลดภาวะปอดอักเสบที่ เกิดในผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ (VAP)	16	การเตรียมจำหน่าย
2	การให้ข้อมูลผู้ป่วยและครอบครัว	17	การจัดการเครื่องมือในการทำหัตถการ
3	การจัดการโรคเบาหวาน	18	การเตรียมความพร้อมของผู้ป่วยและ ครอบครัว
4	บริการงานสื่อสาร	19	บริการอย่างไรให้ถูกใจ
5	งานวิสัญญีศิริราช	20	การระบุตัวผู้ป่วย
6	CoP of CoP	21	พยาบาลวิสัญญี
7	การจัดการเอกสารในระบบ IT	22	การฝึกอบรมปฏิบัติการช่วยชีวิต (CPR)
8	จัดซื้อจัดจ้างอย่างไรให้ไร้ปัญหา	23	แผลและขอลดโตะมี
9	การให้ความรู้ทางทันตกรรม	24	วิจัย
10	รังสีวิทยาหลอดเลือด	25	ความปลอดภัยในเรื่องยา
11	การบริหารการพยาบาล	26	การจัดการกับความเจ็บปวด
12	การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	27	การบริหารยาในผู้ป่วยเด็ก
13	พนักงานเอกซเรย์และคนงานรังสี	28	ทักษะการเยี่ยมสำรวจ
14	การบริหารทรัพยากรสุขภาพ	29	เครือข่ายทีมดูแลผู้ป่วย
15	การเขียนบันทึกทางการพยาบาล	30	การพัฒนาคุณภาพการพยาบาลด้วย Continuous Quality Improvement (CQI)

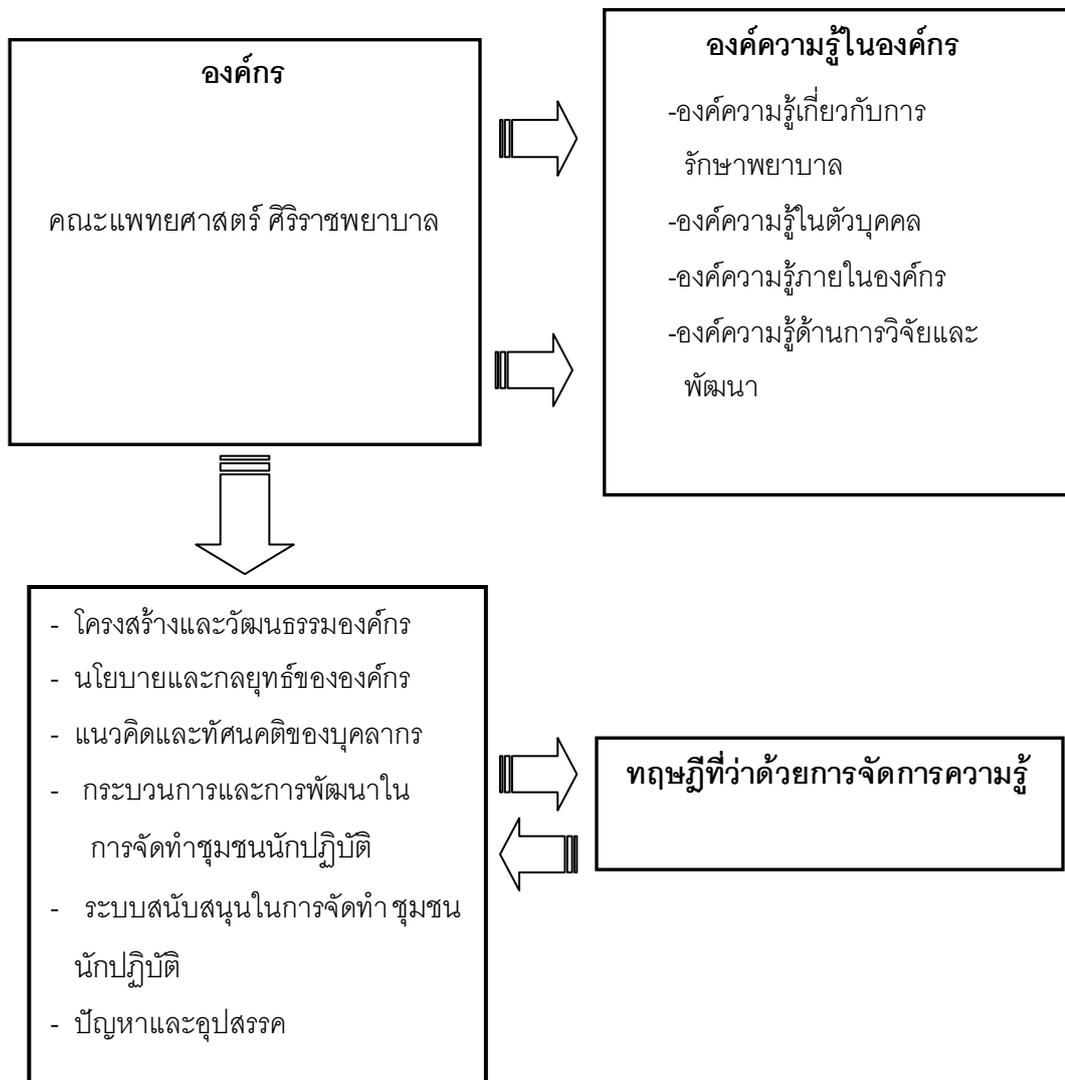
กรอบระเบียบวิธีวิจัย

เนื่องจากปัจจุบันนี้ความรู้เป็นส่วนสำคัญในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ เอกชน รวมไปถึงในส่วนของโรงพยาบาลด้วย ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาในส่วนของ การจัดการ ความรู้ภายในองค์กรของโรงพยาบาล เนื่องจากขีดความสามารถในการรักษาของแต่ละ โรงพยาบาลมีความไม่เท่าเทียมกันอันเนื่องมาจาก ความรู้ของแพทย์ พยาบาล พนักงานหรือ เครื่องมือในการรักษาโรคต่าง ๆ ดังนั้นถ้าได้มีในการแลกเปลี่ยนความรู้กันเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็น การแลกเปลี่ยนความรู้ หรือเกิดชุมชนนักปฏิบัติ ในโรงพยาบาลแล้ว บุคคลากรในองค์กรจะมีการ ตื่นตัวและให้ความร่วมมือ ในการจัดทำชุมชนนักปฏิบัติ อย่างไร อันเนื่องจาก องค์ความรู้และ ความสามารถขององค์กรมักขึ้นกับความรู้ความสามารถของพนักงาน ความรู้ในการทำงานจะถูก ถ่ายทอดจากพนักงานเก่าสู่พนักงานใหม่ ถ้าพนักงานที่มีประสบการณ์สูงหรือมีความสามารถสูง ลาออก หรือเสียชีวิต จะส่งผลต่อองค์กรค่อนข้างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในกระบวนการ และกลไกต่างๆ ของการจัดการองค์ความรู้ขององค์กรเมื่อดำเนินการไปแล้วจะมีผลต่อการเรียนรู้ ของบุคคลากรในองค์กรอย่างไร โดยวิเคราะห์จากทฤษฎี ของกระบวนการด้านการจัดการองค์ ความรู้ (Knowledge Management) ในองค์กร

ตารางที่ 3.2
ระเบียบวิธีวิจัย

1. <u>ค้นหาและกำหนด ปัญหา</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาทฤษฎี งานวิจัย กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง - กำหนดปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย
2. <u>การวางแผนการวิจัย</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบบทสัมภาษณ์
3. <u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลทุติยภูมิ : ศึกษาและรวบรวมทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ข้อมูลปฐมภูมิ : ดำเนินการสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่าง
4. <u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ แนวความคิดเกี่ยวกับการก่อเกิดกระบวนการชุมชนนักปฏิบัติ - วิเคราะห์ถึงชุมชนนักปฏิบัติ ว่าตรงตามทฤษฎี และสอดคล้องตามกระบวนการของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) อย่างไร
5. <u>สรุปผลการวิจัย</u>	<ul style="list-style-type: none"> - สรุปงานวิจัยตามทฤษฎีของการจัดการความรู้ - เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง

ภาพที่ 3.1
กรอบแนวความคิด

การวางแผนงานวิจัย

ผู้ศึกษาสร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่นิยมใช้ในการเก็บข้อมูล ประชากรโดยมีการกำหนดประเด็นชักถามไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมถึง ประเด็นที่ต้องการจะศึกษาเพื่อสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในเรื่องชุมชนนักปฏิบัติ และก่อน ดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้จัดทำประเด็นสัมภาษณ์ขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลในรายละเอียดของการจัดการความรู้ในองค์กรดังกล่าว และ ได้นำแนวคำถามที่จะใช้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อดูความเหมาะสมและประเด็นที่กำหนด และปรับแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากที่สุดก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบไปด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยกรณีศึกษา (Case Study Research) กล่าวคือเป็นการวิจัยที่เน้นการสืบสวน/ค้นหา ข้อมูลจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือกลุ่มคน โดยเป็นการออกแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non Structure Interview or Information Interview) เป็นการออกแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่ทำการศึกษาอย่าง กว้าง ๆ ล่วงหน้าเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ดำเนิน การ (Facilitator) ชุมชนนัก ปฏิบัติ ในคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาลแสดงความคิดเห็นหรือทัศนคติ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ ทำการบันทึกภาคสนาม โดยการบันทึกเกี่ยวกับรายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์ หรือบริบทที่ เกี่ยวข้อง ในขณะที่ทำการศึกษาในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้ใช้อุปกรณ์ภาคสนามประกอบด้วย สมุด จดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง

ในการสัมภาษณ์มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การแนะนำตัว การสร้างความสัมพันธ์ การ บันทึกคำตอบ การใช้ภาษา ตลอดจนเวลาและสถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์ โดยในการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งใช้เวลา 45 – 60 นาที

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับลึก จึงต้องใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Depth Interview) และใช้ศิลปะแห่งการกล่อมเกลา (Probe) เข้าผสมด้วย ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง "ชุมชนนักปฏิบัติ ในองค์กรสาธารณสุข คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล" เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการด้านข้อมูลจาก องค์กรกรณีศึกษา หลังจากนั้นได้ขออนุญาตให้วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษาออกหนังสือถึงองค์กรกรณีศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในองค์กรกรณีศึกษา และขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกใน ทีมการจัดการความรู้ และ กลุ่มผู้ดำเนินการชุมชนนักปฏิบัติขององค์กร เพื่อศึกษาถึงการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การจัดการองค์ความรู้ขององค์กร และการจัดทำ ชุมชนนักปฏิบัติ โดยดำเนินการสัมภาษณ์และ ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่าเป็นการวิจัยเพื่อการศึกษา และผลการวิจัยจะปรากฏ ในภาพรวมเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อทั้งผู้ตอบและต่อองค์กรกรณีศึกษา และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเดียวกันด้วยคำถามต่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับรายบุคคล โดยชักประเด็นคำถามจนเกิดความแน่ใจจึงนำมาสรุปผลการวิจัย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นการศึกษาถึงทฤษฎี ความรู้ ในเรื่องของการจัดการองค์ความรู้ จากแหล่งเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบสำหรับการวางแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบถึงแนวนโยบาย วิธีการดำเนินงาน ความคล้ายคลึง และความแตกต่างของการจัดการองค์ความรู้ รวมถึงสามารถวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขในการนำการจัดการองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้สำหรับองค์กรเพื่อยกระดับกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์โดยผู้ศึกษา มีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะทำการจัดบันทึกจากการถอดเทป และตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ และ วิเคราะห์โดยการแยกแยะข้อมูล ออกเป็นหมวดหมู่ แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เทียบเคียงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากนั้นจึงวิเคราะห์และสรุปตามประเด็นคำถามและคำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์
2. สรุปและนำเสนอเพื่อรายงานผลที่ได้จากการศึกษา เพื่อพิจารณาจัดทำแนวทาง และแผนการจัดการความรู้ในองค์กรที่ศึกษา